

Samhällets Styvbarns kunskapsbank

Stockholm 2 mars 2009

**Pro memoria för äldre- och folkhälsominister Maria Larsson,
angående ”Utredningen om vanvård i den sociala barnvården” m.m.,
överlämnad av Samhällets Styvbarn vid möte med ministern,
4 mars 2009.**

Bakgrund: Sedan 2006 pågår ”Utredningen om vanvård i den sociala barnvården”, under den särskilda utredaren Göran Johansson. I helgen gick tidsfristen ut att anmäla sig till intervju hos utredningen. Ett tusen personer har anmält sig. I dagsläget har 450 intervjuats. I december kommer utredaren med en delrapport, som också blir en resultatredovisning för de första drygt 400 intervjuerna.

Utredningen skulle titta på vanvård och har inte i uppdrag att utreda ansvar i enskilda fall eller frågan om kompensation. Sakfrågan är dock klar: Många utsattes för vanvård när samhället omhändertog dem.

När utredaren Göran Johansson besökte Samhällets Styvbarns årsmöte den 28 februari sa han:
– Det är viktigt att alla blir intervjuade men jag tror inte att resultatet av de femhundra sista intervjuerna märkbart kommer att påverka den sammanfattande bilden av vad barn har blivit utsatta för. (SvD 1 mars)

Fler intervjueteam. Alla som före slutdatum 1 mars begärt att bli intervjuade måste få bli det. Idag ger utredningen intervjutider först 2011. Det är orimligt att vanvårdade, varav många i hög ålder, skall behöva vänta så länge. Utredaren har begärt medel för att anställa ytterligare intervjueteam, men fått avslag.

- Samhällets Styvbarn anser att det beslutet bör omprövas.

Anvar och kompensation. Ministern svarade den 25 februari på en skriftlig fråga i riksdagen angående skadestånd för de vanvårdade: ”Jag har vid tidigare tillfällen sagt att jag vill avvakta den rapport som kommer i december i år innan jag tar ställning till hur frågan ska behandlas vidare. Jag står fast vid den uppfattningen.”

Samhällets Styvbarn hoppas att detta betyder att ministern efter rapporten i december kommer att ta tag i frågan och inte vänta till slutrapporten 2011 eller 2012. Som utredaren upplyst om, så blir rapporten i december en resultatredovisning av drygt 400 intervjuer. De följande intervjuerna kommer enligt utredaren inte märkbart att ändra resultatet.

- Samhällets Styvbarn föreslår en snabbutredning av ansvars- och kompensationsfrågor, så att en verklig upprättelse snarast kan komma till stånd för de vanvårdade.

Det är också vår uppfattning att utformningen av denna upprättelse skall ske med deltagande av de vanvårdade själva. Samhällets Styvbarn vill delta i detta och har i sitt program sammanfattat hur vi vill se upprättelsen.

Riktlinjer från Socialstyrelsen. Många vanvårdade lever idag i utanförskap. De är arbetslösa eller sjukpensionärer. Andra har haft problem med missbruk av olika slag. Vi anser att deras livssituation till stor del bottnar i erfarenheter av vanvård och övergrepp. Ibland har detta följts av decennier av utanförskap. När dessa vanvårdade möter sociala myndigheter så tas inte denna bakgrund på allvar. De möts av oförstånd och regelrytteri. Vi menar att socialtjänsterna måste börja väga in dessa människors erfarenheter av vanvård och följande utanförskap.

- Därför föreslår vi att Socialstyrelsen ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för hur socialtjänster skall möta f.d. barnhems- och fosterbarn.

Eftervård åt familjehemsbarn. När omhändertagna barn idag lämnar familjehemsvården, så förväntas de stå på egna ben. Vi menar att en hel del av dem löper risk att hamna fel i livet och kanske återvända till en olämplig miljö eller beteende. Kommunerna som har omhändertagit dem borde ha en lagfäst skyldighet att hjälpa dem under en femårig övergångsperiod. I Norge har man ett obligatoriskt system med "eftervård" (ettervern).

- Vi föreslår att en utredning ges i uppdrag att undersöka om inte ett sådant system skulle införas i Sverige.

Regelbundna möten med departementet. Riksförbundet för Samhällets Styvbarn är en intresseorganisation för alla som varit omhändertagna av samhället som barn, vare sig de haft bra eller dåliga erfarenheter av detta. Vi vill att våra samlade erfarenheter skall kunna komma samhället till godo, inte minst när det gäller frågor rörande dagens omhändertaganden. Vi vill därför ha möjlighet att påverka – genom att svara på remisser, träffa utredningar, och genom regelbundna möten med ansvariga på Socialdepartementet.

- Vi föreslår att Riksförbundet för Samhällets Styvbarn regelmässigt inbjuds att svara på statliga utredningar som berör vårt arbetsområde.
- Vi föreslår att två möten om året, det ena med ministern, det andra med ansvariga tjänstemän på departementet, inplaneras.

Vi hoppas få återkomma till ministern vid ett senare tillfälle, för att följa upp vad som gjorts angående våra här framförda synpunkter, och under tiden kunna upprätthålla kontakt med departementet i styvbarnfrågor.

Stockholm 2 mars 2009

Riksförbundet för Samhällets Styvbarn,

Linda Styf /ordf./

Benny Jacobsson